

Rečni nanos – osnova života Dunava

Šta je rečni nanos?

Rečni nanos je materijal koga pronose vodotoci. Veličina nanosa se može razlikovati: u planinskim područjima su to obluci koji mogu biti veličine do 20 cm, a nizvodno to je sitnozrni pesak od oko 0,1 mm. Dunavom i njegovim pritokama nanos nastao u Alpima može stići čak do Crnog mora.

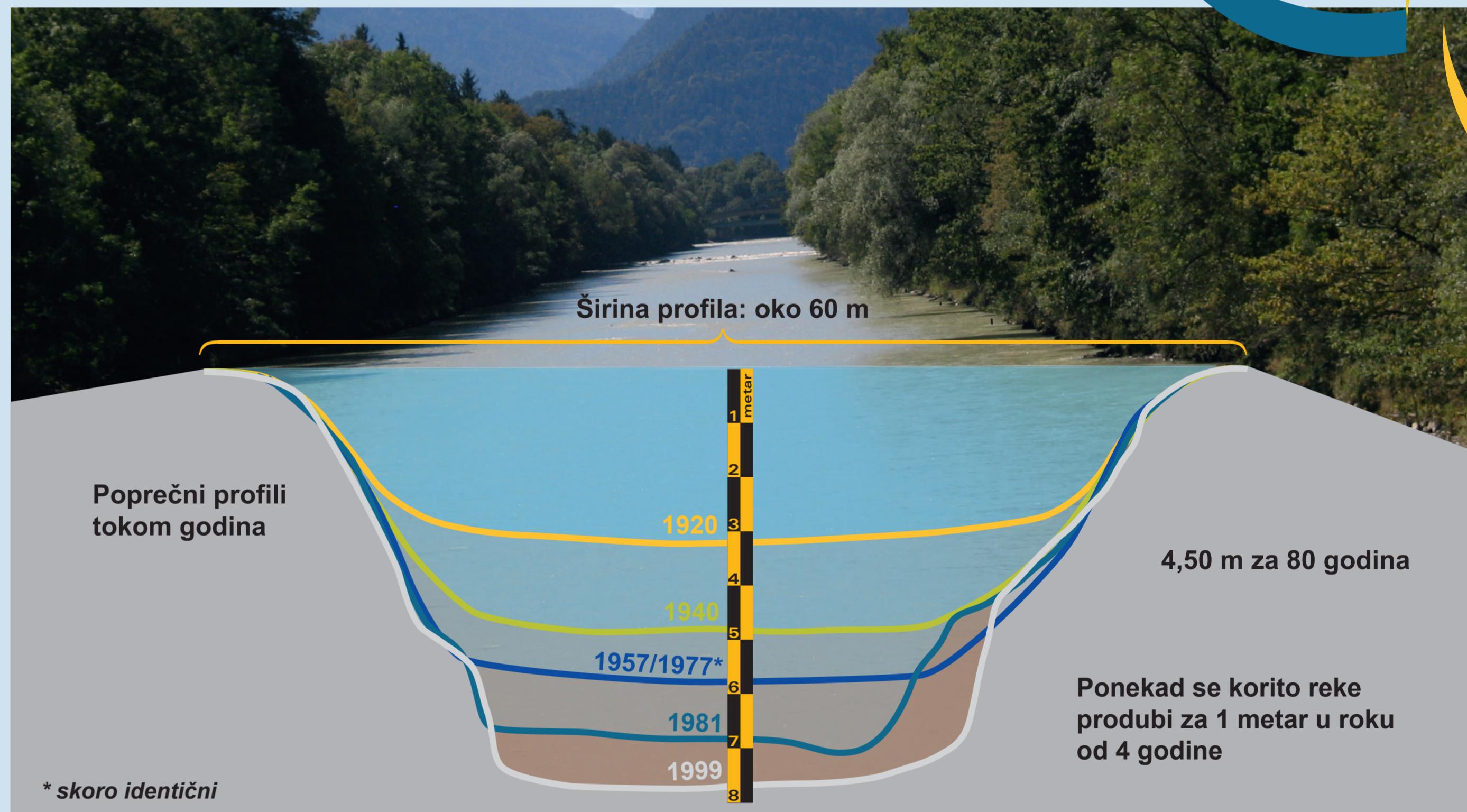
Zašto je nanos toliko bitan za Dunav?

Dunav, dužine 2.857 km, druga je po dužini reka u Evropi i teče kroz deset država. Ljudi su tokom vekova menjali tok Dunava i pritoka. Na mnogim mestima je rečni tok ispravljen i podignute su ustave i brane za hidroelektrane. Te promene utiču na prinos rečnog nanosa.

Ustave i brane deluju kao prepreke koje usporavaju tok i na taj način dolazi do istaložavanja nanosa ispred njih. Kao posledica toga, nizvodno se javlja nedostatak nanosa i rečno korito se produbljuje. Što je brzina vode veća, na primer za vreme poplava, korito se više produbljuje. Dugoročno, to može dovesti do obaranja nivoa podzemnih voda u priobalju.

Sve to može da utiče na porast troškova i aktivnosti da se stanovništvo obezbedi voda za piće. Priobalne šume i livade mogu ostati bez potrebne vode. Peskovite i šljunkovite obale mogu nestati. Time se ugrožavaju značajna staništa za retke biljne i životinjske vrste i umanjuje mogućnost da se reke koriste za rekreaciju.

Fotografije gore: Primeri različitih vrsta rečnog nanosa: vučeni nanos u alpskim rekama (levo), šljunak u srednjem toku Dunava (desno)

U periodu od 80 godina (1920-1999), korito reke Saalach je produbljeno za oko 4,50 m usled uredenja rečnog korita i zadržavanja nanosa ispred hidroelektrane „Kibling“.

Brane hidroelektrana su prepreke za nanos.

Plavna područja su značajna staništa za retke životinjske i biljne vrste.

Međunarodna saradnja: Rečni nanos Dunava

Bilans nanosa Dunava

Od 2017. godine četrnaest partnerskih organizacija iz devet zemalja rade na projektu DanubeSediment. U cilju boljeg razumevanja dinamike rečnog nanosa, tim stručnjaka na projektu je prikupio podatke o količinama nanosa koje pronose Dunav i odabrane pritoke. Uporedili su količine nanosa pre izgradnje brana za hidroelektrane sa trenutnim stanjem.

Prvi rezultati projekta pokazuju da danas do Crnog mora stiže samo polovina nekadašnje količine nanosa. Kako bi se proces pronosa nanosa u celom slivu reke Dunav bolje razumeo, preporuka projekta je da se vrše češća i bolje usaglašena merenja duž reke.

Zajedničke preporuke

Ljudi su vremenom dosta izmenili Dunav, posebno za potrebe plovidbe, zaštite od poplava i proizvodnje električne energije. Da bi se unapredio pronos rečnog nanosa i poboljšalo stanje kako za ljude, tako i za prirodu, neophodno je održivo upravljanje nanosom duž celog toka Dunava.

Zbog toga se u okviru projekta DanubeSediment prikupljaju primeri mera dobre prakse. Vrši se njihova analiza u saradnji sa nadležnim institucijama i zainteresovanim subjektima koji rade na upravljanju nanosom u pojedinim državama. Njihove preporuke će biti sadržane u smernicama za nadležne institucije i pravilniku za stručnjake.

Fotografija gore: Sitnozrni nanos se istaložava u delti Dunava i formira ade koje su značajna staništa za ptice.

Merenje nanosa u nemačkom delu Dunava: uzorci se analiziraju u laboratoriji na brodu.

Zainteresovani subjekti i partneri na projektu raspravljaju o preporukama.

Reka Isar do Dunava transportuje nanos, koji se istaložava na šljunkovitim obalama.